

ODLIČNO DVOJEZIČNO IZDANJE S PODRUČJA KNJIŽEVNOSTI ZA DJECU

Uz njemački prijevod „Sretnog cvrčka“ Nade Zidar Bogadi kroatistica Lucija Šarčević, s bogatim osobnim iskustvom predavača hrvatskoga jezika i kulture u inojezičnome okružju zapadnoeuropskih zemalja, upućuje na rastuću potrebu za prijevodima na ostale europske jezike suvremene hrvatske dječje književnosti. Izdvaja knjigu „Sretni cvrčak“, koja se prvi put pojavljuje u dvojezičnom izdanju kao dobro došla u nastavi hrvatskoga jezika i književnosti u sklopu inozemne Hrvatske nastave u zemljama njemačkoga govornoga područja. U tom multikulturalnom i višejezičnom prostoru inozemnu Hrvatsku nastavu znalački organizira Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH više od trideset godina. Samo na području SR Njemačke živi već treća pa i četvrta generacija naših migrantskih obitelji, što se osjeća u prirodnoj potrebi dodatnog usavršavanja hrvatskoga jezika kod djece i mladih naših korijena. Kako je hrvatskim učiteljima vrijeme za rad s jednom nastavnom skupinom poprilično ograničeno - prijevodi u „Sretnom cvrčku“ ove 24 basne - tiskane paralelno i dvostupčano hrvatski i njemački, bit će odličan odabir za oblikovanje nastavnih jedinica - jezično i sadržajno, ali i formalno - zbog kratkoće duhovitih tekstova Nade Zidar Bogadi.

Nedavno je hrvatsku dječju književnost obogatilo novo izdanje basni „Sretan cvrčak“ (Die glückliche Grille, Školska knjiga, Zagreb, 2021.), Nade Zidar Bogadi (1957.), poznate, priznate i nadasve, omiljene hrvatske spisateljice za djecu i mlade, članice Društva hrvatskih književnika i Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade. Riječ je o izuzetno vrijednoj knjizi koja se prvi put pojavljuje u dvojezičnom hrvatsko-njemačkom izdanju, čime je itekako dobro došla u nastavi hrvatskoga jezika i književnosti kako u nižim, tako i u višim razredima osnovnih škola u okviru obrazovnoga sustava Republike Hrvatske, koji nastoji afirmirati višejezičnost. Još veću dobrodošlicu zaslužuje u sustavu Hrvatske nastave u inozemstvu – nastave hrvatskoga jezika i kulture namijenjene djeci i mladima (hrvatskim državljanima, koji žive na njemačkom govornom području), a kojima je hrvatski obiteljski jezik. U tom multinacionalnom, multikulturalnom i višejezičnom prostoru u kojem žive, učenici uče i usavršavaju hrvatski standardni jezik i kulturu u sklopu Hrvatske nastave u inozemstvu koju uspješno organizira Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske više od trideset godina. S obzirom na činjenicu da materinski jezik kao izvorni jezik svakoga pojedinca i glavno sredstvo identiteta i sporazumijevanja treba osobito njegovati, čuvati, učvršćivati i promicati - kako u Domovini tako možda još više izvan njezinih granica - ova knjiga će svakako biti veliki doprinos toj svrsi. Podsjetimo, samo na području SR Njemačke živi i radi već treća, odnosno četvrta generacija hrvatskih migrantskih obitelji, koju u većini odlikuje izuzetno dobra integracija i asimilacija u njemačko društvo što se itekako manifestira u poznavanju jezika, tako da se daje zamijetiti da stasanjem novih generacija, polaznicima inozemne Hrvatske nastave,

*Književnica Nada Zidar Bogadi
rođena je u Zagrebu.*

*U proznom opusu ima mnoštvo
knjiga za djecu i mlade.*

*Djela su joj uvrštena u antologije
i školske udžbenike. Animirani film
prema djelu Sretan cvrčak nagrađen je
na festivalu hrvatske animacije.*

hrvatski jezik postaje sve više strani te se nerijetko radije i lakše služe njemačkim jezikom. Ipak, treća i četvrta generacija hrvatskih iseljenika osobito m sviješću i posebnim ponosom na hrvatski kao 24. službeni jezik Europske unije, želi učiti i usavršavati svoj nasljedni jezik poradi učvršćivanja identiteta, potrage i povratka korijenima, uz neodoljive posjete Domovini barem jednom godišnje, što kojiputa rezultira i definitivnim povratcima rodnim ognjištima. Hrvatska nastava je organizirana kao dopunska nastava koja se po nastavnoj skupini izvodi u svega dvama nastavnim satima tjedno. S obzirom da je hrvatskim učiteljima vrijeme za rad s jednom nastavnom skupinom poprilično ograničeno - prijevod dvadeset četiriju basni u „Sretnom cvrčku“ tiskanih paralelno, dvostupčano hrvatski/njemački, čiji prijevod potpisuje književni prevoditelj i pjesnik Ante Mate Ivandić, bit će izvrstan izbor nastavnih jedinica jezično i sadržajno u korelaciji, ali i formalno - zbog kratkoće duhovitih tekstova. Zasigurno, svakom basnom bit će zajamčen uspjeh nastavnoga sata baš kao i kod odabira svekolikih književnih predložaka Zidar Bogadi, obilno zastupljenih u hrvatskim čitankama i lektirnim naslovima. Unatoč već odavno izraženoj potrebi, nažalost rijetko su ili gotovo nikako zastupljene dvojezične knjige za djecu u ovakvom obliku. Iako je rukopis nastao još prije 29 godina na autoričinoj bečkoj adresi, a prvo izdanje objavljeno 1996. godine u Zagrebu, „Sretan cvrčak“ je svoje prvo dvojezično izdanje doživio tek nedavno o čemu će se malo približe pisati nakon kraćega osvrt na autoričin stvaralački opus.

Od prve objavljene pjesme u časopisu „Male novine“ (br. 823, Sarajevo, 10. svibnja 1972.), Zidar Bogadi već pedeset godina velikim žarom, neprekidno i neumorno stvara jedinstvena djela svojoj najdražoj čitateljskoj publici – djeci i mladima. Još dok je završavala Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu, čak je i poznata lutkarica Vlasta Pokrivka u svoj priručnik za odgajateljice u dječjim vrtićima: „Dijete i scenska lutka“ (Školska knjiga, Zagreb, 1979.), uvrstila nekoliko njezinih igrokaza za djecu. Za vrijeme studija (jugo)slavenskih književnosti na Filozofskom

fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, napisala je puno pjesama za djecu, a kao apsolventica 1984. godine, objavila i prvu knjigu pjesama za djecu *Mjesečev sin* (Narodno sveučilište „Juraj Kokot“, Velika Gorica, 1984.), 8 slikovnica (*Životinjske razglednice* i drugo, Naša djeca, Zagreb, 1987.). Osam godina kasnije, a u izdanju Školskih novina, objavljene su joj dvije knjige haiku poezije: *Nikad bliže Mjesecu / Nie war ich näher dem Mond* (dvojezično njemačko-hrvatsko izdanje (1992.), s ilustracijama Ivana Lackovića Croate, i *Sudbina ruže* (1997.), koju je samostalno ilustrirala.

Prijelaz s pjesničkoga u prozni književni izričaj i to u svijet basni, predstavlja godina 1992., kada u poznatom književnom časopisu za djecu „Radost“ kontinuirano izlaze prozni tekstovi o životinjama koji su pod nazivom „*Volite li životinje?*“ uvršteni kasnije u knjigu proznih tekstova „*Kiša je moja prijateljica*“ (Naša djeca, Zagreb, 1997.) te kao samostalan tekst u istoimenoj slikovnici 20 godina poslije (Sipar, Zagreb, 2012.). Zbirka basni „*Sretan cvrčak*“, nastala je u Beču, 1993. godine, a tiskana u Zagrebu 1996. Prema basni „Sretan cvrčak“ Marijan Lončar je napravio animirani film SRETAN CVRČAK koji je nagrađen nagradom na Danu hrvatske animacije 2004. u Zagrebu.

Nada Zidar Bogadi: *Sretni Cvrčak*
- *Die glückliche Grille*, Školska knjiga,
Zagreb, 2021.

Razlog za sreću

S obzirom da je autorica velika ljubiteljica slobode, iskrenosti, istine i pravde, nije začuđujuće što je odabrala upravo basnu kao književnu vrstu, jer ona ponajviše zbog svoje jednostavnosti, kratkoće, sažetosti, životinja kao glavnih aktera, humora, satire, ironije i alegorije daje jasnu poruku o razlikama između pravde i nepravde te općenito dobra i zla. Stoga se može reći da basna itekako ispunjava odgojno-obrazovnu funkciju kod djece i mladih u razvoju koji također, poput autorice vole slobodu, iskrenost, istinu i pravdu. Basne Zidar Bogadi zbog univerzalnih tema i poruka mogu čitati i odrasli. Namijenjene su recipijentima od 7 do 77 godina. S obzirom na životno iskustvo, svatko ih može iščitavati na svoj vlastiti način.

U podnaslovu knjige, autorica je dopisala da je riječ o „modernim basnama“. Tu „modernost“ možemo zamijetiti u osuvremenjenom načinu njihova korespondiranja i prilagodbe sa stvarnošću s obzirom na alegorijsku interpretaciju suvremenih tema poznatih još iz Ezopovih basni, ali i poput La Fontainea, ukazivanju na drskost „malih“ ljudi kad se dočepaju vlasti i „velikih“ kad tu vlast izgube. U ustaljenoj kompoziciji basne kao kratke priče na čijem se samome početku ulazi u temu i predstavljaju tipični likovi iz životinjskoga svijeta sa svojim također tipičnim

karakternim osobinama koje odmah prepoznajemo: sova je mudra i u razgovoru s lisicom mudro slovi sljedeće: „Mudar se neprestano mora dokazivati pred glupima!“ Iako je sova mudra, njezina mudrost nije garancija slobode što se očituje u lijinoj uzvratnoj reakciji: „Imaš pravo – uzdahne lija i ščepa sovu – a ponekad mudar živi prekratko da bi se dokazao!“ (N. Z. Bogadi, *Die glückliche Grille/Sretan cvrčak*, Školska knjiga Zagreb, 2021., str. 14.-15.). Nadalje, orao se prikazuje kao ponosan, lav kao vladar i onaj koji ispunjava želje svim šumskim životinjama, no i kao onaj kojemu te iste životinje postaju lažni prijatelji ne uzvraćajući mu pomoć u nevolji onda kada on, kao kralj životinja, biva usmjeren na pomoć pustinjskog miša. (N. Z. Bogadi, *Die glückliche Grille/Sretan cvrčak*, Školska knjiga Zagreb, 2021., str. 30.). U ovoj, kao i većini basni, mogu se prepoznati brojni odrasli koji u trenucima najveće potrebe za pomoći ostanu prepušteni sami sebi ili im pak priskoči u pomoć netko neočekivan, obično slab i nemoćan. Istodobno, može se shvatiti da se svima - jakim i slabima, „kolo sreće okreće“ i da nikada u životu ne možemo znati što nas očekuje i koga ćemo morati moliti za pomoć. Kokoš je prikazana kao nepromišljena i nestrpljiva, a lisica lukava, ali i nasamarena. Novina koju autorica uvodi, a što čini svojevrсни odmak od tradicionalne kompozicije basne, svakako su biljke: cvijet, lopoč i gljiva te insekt: muha, kukac: leptir i dr. Uvođenjem tih novih likova, dolazi do korespondencije sa svijetom bajki, a u funkciji snažnije poruke basne koja nerijetko donosi neku već uvriježenu narodnu poslovicu npr. „(...) sanjalice ne žive dugo.“ (u *Die Seerose/Lopoč*, str. 79. - N. Z. Bogadi, *Die glückliche Grille/Sretan cvrčak*, Školska knjiga Zagreb, 2021.).

Osvremenjivanjem basne kao najstarijega pripovjednoga oblika, humorističnim, satiričnim i ironičnim tonom, alegorijski se razotkrivaju, dovode u pitanje i ismijavaju negativnosti pojedinca, ali i suvremenoga društva u cjelini, čime bi se moglo zaključiti kako basna „Sretan cvrčak“ pripada angažiranoj literaturi. Primjerice, basna „Cvrčak slikar“ / *Die Grille als Maler*, str. 65., donosi priču o cvrčku koji je cijelo ljeto neumorno crtao dok su mravi skupljali zimnicu. Kada je nacrtao kruh, nitko nije odao priznanje njegovu umjetničkom radu. Naprotiv, kraljica svih mrava mu je poručila: „Zakupljen crtanjem, zaboravio si jednu, ali i najvažniju stvar, naslikani kruh ne možeš pojesti!“ Nedvojbeno, to asocira na status većine slobodnih umjetnika, ali i ne samo njih, nego i svih onih koji jedva preživljavaju od svoga rada.

U zbirci basni „Sretan cvrčak“, jednu od najljepših priča donosi istoimena basna „Sretan cvrčak“ (str. 25.) u kojoj pauk pušta na slobodu cvrčka, jer on uvijek pronade razlog za sreću i motiv za pjevanje ponajprije u onomu što vidi i čuje, a kada mu je onemogućeno vidjeti i čuti nešto lijepo, motivaciju pronalazi u lijepim sjećanjima i onda je opet sretan:“(…) A kada sam sretan, moram pjevati!“ Poučak se nadaje, mladi i stari, bez iznimke, trebaju uvijek nastojati poput cvrčka individualno i samostalno pronaći razlog za sreću.

Nada Zidar-Bogadi svojim tipom „moderne basne“ u „Sretnom cvrčku“ pruža zanimljivo, šaljivo i edukativno štivo koje se čita u jednom dahu, a čije se općepriznate istine, mudre izreke i savjeti pamte za cijeli život. Čitajući njezine basne i općenito, njezina djela, neminovno postajemo bolji ljudi. Prijevodom „Sretnoga cvrčka“ na njemački jezik, Hrvatska nastava u inozemstvu na njemačkom govornom području dobiva nezaobilaznu literaturu u Kurikulu hrvatske nastave u inozemstvu.

SUMMARY

AN EXCELLENT BILINGUAL EDITION OF CHILDREN'S LITERATURE

In addition to the German translation of “Happy Cricket” by writer Nada Zidar Bogadi, Croatian writer Lucija Šarčević, with her rich personal experience as a teacher of Croatian language and culture in the foreign language environment of Western European countries, points to the growing need for translations into other European languages of contemporary Croatian children’s literature. On this occasion, she singles out the valuable book “Happy Cricket”, which appears for the first time in a bilingual edition, which is very useful in the teaching of Croatian language and literature within the framework of Croatian teaching abroad in German-speaking countries in Central and Western Europe. In this multinational, multicultural and multilingual area, the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia has been expertly organizing foreign Croatian classes for more than thirty years.

The third or fourth generation of our migrant families lives in the Federal Republic of Germany alone, most of whom are characterized by extremely good integration into German society, which is clearly manifested in the natural need for additional improvement of the Croatian language among children and young people of our roots. Given that the time for Croatian teachers to work with one teaching group is quite limited, the translations in “Happy Cricket” of these 24 fables, printed in parallel and double-columned in Croatian and German, will be an excellent choice for shaping teaching units linguistically and content-wise, but also formally, due to the brevity of the witty texts of Nada Zidar Bogadi.